

מחודדים

ח' - י"ט חשוון תשפ"ז | בפרשת כ"ט - ע"ב | שנה שיש עשרה

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפך (קידושין ל.)

מערכת: 073-249-0403
m@sdaf.co.il

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליה
480-481

בכורות דף כ"ט. יום שב"ק פרשת נח - ו' חשוון תשפ"ז
לזכות פינקיל פעריל בת רבקה פיגה

דף כ"ט - ע"א

משנה, הלוקח שכר לראיית בכורות - אין שוחטים על פיו רק אם הוא מומחה כאילא ביבנה שהתירו לו לקחת 4 ארבע איסר לבהמה דקה, ולבהמה גסה משום שטירחה מרובה להשליכה לארץ קשורה ולראות מומה 6. ולקח שכר בין כשהיה בעל מום והתיר, ובין כשהיה תם, שאם לקח רק בבעל מום חשדוהו שמתיר כדי לקבל שכר. אבל אם אמר שהוא תם לא חשדו בו שהוא בעל מום ואומר תם כדי שיבואו פעם שניה לבדוק - משום שלא לקח שכר לבדיקת בהמה שנית.

משנה, הלוקח שכר לדון - דיניו בטילים. **הלוקח שכר להעיד** - עדותיו בטילים. **שכר להוראה ותלמוד תורה** - אין נוטלים, שנאמר 'ראה למדתי אתכם', מה אני בחינם אף אתם בחינם. ואם לא מצא בחינם שילמד בשכר, שנאמר 'אמת קנה'. ואל יאמר כשם שלמדתי בשכר כך אלמד בשכר, שנאמר 'אמת קנה ואל תמכור'. **הלוקח שכר להזות מי חטאת, ולקדש** (לערב אפר חטאת במים חיים לכלי) - מימיו הם כמי מערה, ואפרו כאפר מקלה. אבל לוקח שכר הבאה ומילוי, ולכן המקדש אשה במי או באפר חטאת מקודשת.

הפסד או הוצאה הנגרם מקיום מצוה - אם הוראה בכורות או דיין ועד או המזה ומקדש כהן, ומעבירו במקום טובא שאין דרך אחר באופן שאין איסור לכהן לטמאות בו, כמו בית הפרס דרבנן, או בשאר שומאות כגון בנבילות ושרצים, ומטמאו מלאכול תרומה ומפסידו שצריך לקנות אוכל חולין בדמים יקרים, רשאי לתת לו אוכל ומשקה וסיכה. ומרכיבו על החמור - אם היה זקן. ומותר באלו לקחת שכר כפועל בטל של אותה מלאכה שבתל מזה, שאם היה נוקב מרגליות שנוח לעשותה והשכר מרובה, ואומר לו קח כך וכך ותתבטל היום ממלאכה - פוחת מהשכר רק דבר מועט, משום שנוחה ואין בה טורח. ואם הוא נגר שעבודתה קשה, אם אומר לו קח וזו ותבטל היום מאותה מלאכה ועשה מלאכה קלה זו - נוח לו להתבטל ולקחת זו.

טהרת בית הפרס - מנפח אדם בית הפרס והולך, שעצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ולא באוהל, וכשמנפח אותו נדחה ממנו ולא נגע בו. אבל עדיין אסור לאכול בתרומה. ובית הפרס שנידש ברגלי בני אדם - טהור, שאי אפשר לעצם כשעורה שלא נידש ברגל.

דף כ"ט - ע"ב

משנה, החשוד להטיל מום בבכורות - אין קונים ממנו בשר צבאים, שאדם הוא ומתחלף בבשר עגל, ופעמים מוכר עגל בכור תם ואומר שהוא בשר צבי, ועורות שאינם עבודים, אבל לוקחים ממנו עורות עבודים, שאם היה בכור לא טרח להעבידו, שמא ישמעו חכמים ויפסידו. **עורות נקיבה** - **לרבי אליעזר: לוקחים ממנו שניכר, לחכמים:** חוששים שחתך זכרותו ויאמר שאכלו עכברים. אין לוקחים ממנו צמר מלובן מלכלוך אף על פי שטרח בו - כיון שהוא טירחה מועטת, וכל שכן שאין לוקחים ממנו צמר מלולכלך. אבל לוקחים ממנו צמר טהור, או בגדים הגם שלא נטוו - שלא היה טורח בו אם היה בכור.

משנה, החשוד על השביעית - אין לוקחים ממנו פשתן וגם אם הוא כתוש ומתוקן במסרק, אבל לוקחים ממנו טהור, או ארוג אף על פי שלא נטווה כגון שרשרות.

משנה, החשוד למכור תרומה וחולין - **לרבי יהודה:** אין לוקחים ממנו משום קנס גם מים ומלח, **לרבי שמעון:** אין לוקחים ממנו כל שייך בו זיקת תרומה ומעשר, לרבות קרבי דגים שמעריבם בו שמן זית. וכן קנס רבא לטבח שמכר חלב הכליות בחזקת חלב טהור שלא יקנו ממנו גם אגוזים - אבל לא קנס במים ומלח, שפסק כרבי שמעון שקונסים רק על גוף האיסור, וקנס באגוזים משום שבזה שכן את בני השבטים כדי שיגנבו מאביהם חלב ויביאו לו.

בכורות דף ל'. יום א' פרשת לך לך - ז' חשוון תשפ"ז

יום זה הקדש בסיכומי דף היומי - מחודדים לעילוי נשמת מוריט ורבינו מחולל הדף היומי רבי יהודה מאיר בן רבי יעקב שמשון זצ"ל

דף ל' - ע"א

משנה, החשוד על השביעית - אינו חשוד על המעשרות, שהמעשרות חמור עליו משום שצריך חומה. **לרבי יוחנן:** זו לרבי רבי עקיבא, אבל לרבי יהודה החשוד על השביעית - חשוד על המעשר שבמקומו התייחסו באיסור שביעית לחומרא.

החשוד על המעשרות - אינו חשוד על השביעית, שהשביעית חמור עליו משום שאין לו פדיון. **לרבי יוחנן:** זו לרבי רבי עקיבא, אבל לרבי מאיר החשוד על המעשר - חשוד על השביעית, שסובר שחשוד לרבי אחד חשוד לכל התורה כולה.

החשוד על מעשר ושביעית - חשוד על טהרות, שאם חשוד על דין תורה כל שכן שחשוד על דין דרבנן.

החשוד על טהרות - **לרבי אליעז:** אם ראינו שנוהג דין תרומה ומעשר בביתו - אינו חשוד על שביעית ומעשר משום שטהרות מדרבנן ושביעית ומעשר מן התורה, ולא יתכן שעושה רק בפנים, אבל אם לא ראינו כן - הרי הוא חשוד גם על שביעית. **לרבי ינאי בר ישמעאל:** החשוד על הטהרות - אינו חשוד בתרומה ומעשר, אבל אם היה חשוד על מעשר ושביעית, וקיבל לפני חכמים נאמנות על שניהם יחד, ונחשד על טהרות - חושדים אותו גם על שביעית, שמתוך שנחשד על הטהרות חשוד גם על השביעית. נאמן על טהרות - נאמן על שביעית.

חשוד על דבר - אינו דן ומעיד.

דף ל' - ע"ב

עם הארץ שקיבל דברי חבירות ונחשד לדבר אחד - **לרבי מאיר:** נחשד לכל התורה כולה, **לחכמים:** נחשד רק לאותו דבר בלבד.

גר שקיבל עליו דברי תורה, נחשד לדבר אחד - חשוד לכל התורה כולה, והוא כישראל מומר וקידושיו קידושי.

הא לקבל עליו: חוץ מדבר אחד - עם הארץ וגר שבא לקבל דברי חבירות חוץ מדבר אחד, אין מקבלים אותו. **לרבי יוסי ב"ר יהודה:** גם בחומרא מדרבנן. וכן בן לוי שבא לקבל דברי לוי, או כהן

הא לקבל דברי כהונה חוץ מדבר אחד - אין מקבלים אותו, שנאמר 'המקריב את דם השלמים', העבודה המסורה לבני אהרן כל כהן שאינו מודה בה אין לו חלק בכהונה.

הא לקבל דברי חבירות - **לתנא קמא:** מקבלים אותו רק אם ראינו שנוהג בצינעה בביתו, ואחר כך מלמדים אותו. ואם לא ראינו שנוהג בדברי חבירות בביתו - מלמדים אותו ואחר כך מקבלים. **לרבי שמעון בן יוחי:** מקבלים אותו בין כך ובין כך ולומד במשך הזמן.

נטילת ידים, מקבלים לדיני נטילת ידים (לפני אכילת לחם, וגניעה בתרומה) - ואחר כך מקבלים לטהרות. אמר מקבל עלי רק לנטילת ידים - מקבלים אותו, שזה עיקר אכילת חולין בטוהרה. קיבל לטהרות ולא קיבל לנטילת ידים - גם לטהרות לא קיבל.

משך זמן לדברי חבירות - **לביית שמאי:** למשקים - 30 יום, ולהחזיק כסותו כחבר - 12 חודש. **לביית הלל:** זה וזה 30 יום.

בכורות דף ל"א. יום ב' פרשת לך לך - ח' חשוון תשפ"ז

דף ל"א - ע"א

קבלת חבירות:

לפני כמה - צריך לקבל בפני 3 חבירים. **בני ובני ביתו** - **לתנא קמא:** אינם צריכים לקבל עליהם בפני 3, **לרבן שמעון בן גמליאל:** צריכים, משום שאינו דומה חבר שקיבל לבן חבר שקיבל משום קבלת האב.

תלמיד חכם - **לתנא קמא:** צריך לקבל בפני 3 חבירים, וכן נהגו בימי בן רבי חנינא בן אנטיגנוס. אבל זקן ויושב בשיבה - אינו צריך לקבל בפני 3 חבירים, שקיבל עליו משעה שנכנס לשיבה, **לאבא שאול:** גם תלמיד חכם אינו צריך לקבל בפני 3 חבירים, וגם יכול לקבל אחרים לפניו.

חבר שמת - אשתו ובניו ובני ביתו הרי הם בחזקתם עד שיחשדו. **וחצר שמוכרים בה תכלת** - הרי היא בחזקתה עד שימכרו בה קלא אילן לתכלת.

המחזירים לחבר, אשת או בת עם הארץ הנישאת לחבר, ועבד עם הארץ הנמכר לחבר - צריכים לקבל עליהם דברי חבירות. אבל אשת או בת חבר הנישאת לעם הארץ ונישאת לחבר, ועבד חבר הנמכר לעם הארץ וחזר לחבר - **לתנא קמא:** אינם צריכים לקבל דברי חבירות ונשאים בחזקת חבר, **לרבי מאיר:** בטילה חזקתם ראשונה, וצריכים לקבל דברי חבירות.

חזרו בהם - עם הארץ המקבל דברי חבירות וחזר בו, כהן המקבל דברי כהונה וחזר בו, או לוי שקיבל עליו דברי לוי וחזר בו, ורוצים להתקבל שוב - א. **לרבי מאיר:** אין מקבלים אותם עולמית. ב. **לרבי יהודה:** 'יש אומרים' חזרו בצינעה - אין מקבלים אותם, חזרו בפרהסיא - מקבלים אותם, 'יש אומרים' שאם עשו דבריהם בצינעה - מקבלים אותם שלא חיללו שם שמים, בפרהסיא - אין מקבלים אותם. ג. **לרבי שמעון ורבי יהושע בן קרחה:** מקבלים אותם בין כך ובין כך שנאמר 'שובו בנים שובבים'. והלכה כאותו הזוג.

חבר שנעשה גבאי (לגבות מס מישראל) - בתחילה אמרו: שדוחים אותו גם פירש מהגבאות ואין מקבלים אותו. חזרו לומר: פירש מקבלים אותו ככל אדם.

ראיה דברי עצמו - אינו רואה בכורו אם הוא יחיד מומחה, אבל יכול לראות ולהצטרף בשלושה, שאין שלושה חשודים, (וכן שנינו שאם מיאנה או חלצה לפניו ישאנה מפני שהוא בית דין). רואה שלמים שלו שנפל בהם מום - משום שאם רצה להוציאם לחולין היה יכול לשאול עליהם. רואה מעשר בהמה שלו - משום שאם רצה היה מטיל מום בכל העדר. ורואה טהרותיו (אם הוא בקי בהלכות נשאל בעצמו על טהרותיו אם אירע בהם ספק ואינו צריך ללכת לחכם אחד) - משום שגם אם הם טמאות הם ראויים לו בימי טומאה.

הדרן עלך פרק עד כמה

פרק מימשי - כל פסולי המוקדשים

דף ל"א - ע"ב

משנה, פסולי המוקדשים (קדשים שנפל בהם מום), אם מוכרים אותם ביוקר - היא הנאת הקדש, ולכן נמכרים לאחר פדיון באיטליז, ונשחטים באיטליז, ונשקלים בליטרא כמו שמוכרים הקצבים בשר חולין, ובכך יפדה מרשות הקדש כיון שמתירים למכור ולשחוט באטליז לאחר פדיון.

בכור ומעשר - הנאתם לבעלים, וכיון שהנאתו להדיוט אין מזלזלים בהם לנהוג בהם מנהג חולין למוכרם באיטליז רק בבית (באופן שמוותר למכור מעשר כמו של יתומים), והגם שלא ירצו לקנות כל כך. ואינם נשקלים בליטרא רק באומד - ואם יפסיד מפסיד. ושוקלים מנה כנגד מנה בבכור - שאם יש

עולו והתכנשו להילולת רבינו
המכריז העולמי להפצת סיכומי דף היומי - מחודדים

מימין בזאת לבוא ולהשתתף בציון הקדוש
של מוריט ורבינו
המהר"ם שפירא מלובלין זיע"א
מחולל הדף היומי
באוהל בהר המנוחות בירושלים

הותקן על ידינו
תאורה חדשה בציון, החזקת הנר תמיד
מידי יום, ניקוי ושיפוץ האוהל,

לו חתכית בשר חולין שנשקל בליטרא יכול לשקול בשר בכור כנגדה.

מכירת בכור - נמכר חי, שנאמר 'לא תפדה'. ומשומע שהבעלים אינם פודים אותם אבל נמכר לאחרים משיבוא לידי כהן. **מכירת מעשר בהמה** - אינו נמכר חי ושחוט, תם ובעל מום - שנאמר 'לא יגאל'.

מעשר בהמה שנפל בו מום - **לאביי**: מוכרים של יתומים משום השבת אבידה, ומנכר רק בהבלעה, ולאחר שחיטה מבליע דמי בשר בעור וחלב, בגיד ובקרן. אבל של גדול אינו נמכר גם בהבלעה, ונדרחו דבריו: **לרבי**: של יתומים - מוכרים כדרכו משום השבת אבידה, אבל מעשר בהמה של גדול - מוכרים בהבלעה. משום שמדברי תורה נמכר רק מחיים, שנאמר 'והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל', אימתי עושה תמורה? מחיים, אימתי אינו נגאל? מחיים, אבל לאחר שחיטה נגאל, וגזרו חכמים שלא למכור אחר של שחיטה משום לפני שחיטה, וגזרו רק על דבר הנמכר מחיים, ולא גזרו על העור והגידים שאינם נמכר מחיים, ולכן מותר למכור בהבלעה. וביתומים - העמידו דבריהם על דין תורה והתירו למכור כדרכו לאחר שחיטה. **רב שמואל בר ציחק** (דף ל"ב - ע"א) סובר כרבא מהנאמר 'רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר' איזה דבר שאין בו ברכה מחיים רק לאחר שחיטה? זה מעשר בהמה, הרי שמדברי התורה נמכר לאחר שחיטה, לא גזרו חכמים בתימנים.

דבר שמועה מפיו - נאמר 'אגורה באהלך עולמים' וכי אפשר לאדם לגור בשני עולמים? רק כך אמר דוד, ריבונו של עולם יאמרו דבר שמועה מפֿי בעולם הזה. ותלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתתיו דובבות בקבר, שנאמר 'וחכם כיין הטוב הולך לדורי למישרים דובב שפתי ישנים', מה כומר של שאדם נוגע בו דובב, גם תלמידי חכמים כיון שאומר אדם דבר שמועה מפיו דובבות שפתיו בקבר.

הלוקח לולב מחבירו בשביעית - נתן לו אתרוג במתנה, משום שאסור לקחת בשביעית דמים. ואם לא רצה לתת לו במתנה - מבליע לו דמי אתרוג בלולב.

בכורות דף ל"ב. יום א' פרשת לך לך - ט' חשוון תשפ"ז

דף ל"ב - ע"א

המבליע דמי בשר מעשר בהמה בעצמות - בבמה דקה: אסור, שהעצמות לא ראוי לכלום, בבמה גסה: במקום שעושים כלים מהעצמות - מותר, במקום שאין עושים כלים - אין מבליעים גם בבמה גסה.

מעשר בהמה אינו נמכר משום שנאמר בו 'לא יגאל', ומניין שמכירה בכלל 'לא יגאל'?

לרב ורבי יוחנן: שנאמר 'לא יגאל' במעשר, ונאמר כן בחרמים, מה חרמים מכירה עמו גם מעשר בהמה מכירה עמו. ומפנה לדרשה, שהרי לא נצרך לומר 'לא יגאל' בחרמים, וילמד בגזירה שווה 'העברה העברה' מבכור שקודש ואינו נגאל, וכן לא נצרך 'לא יגאל' במעשר שהרי 'העברת' הנאמר בככור מיותר לצורך העברה העברה במעשר שאינו נגאל.

לרבא: הנאמר 'לא יגאל' בחרמים אינו צריך, כי הרי בבית בעלים הוא הקדש, ובבית כהן הוא חולין, ואם אינו עניין לחרמים תנהו ענין למעשר שנאמר בו לשון גאולה כחרמים.

דף ל"ב - ע"ב

לרב אבי: הנאמר 'לא יגאל' הכוונה על מכירה, שנאמר 'והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל', אימתי עושה תמורה? מחיים, אימתי אינו נגאל מחיים, אבל לאחר שחיטה נגאל, ולא מצאנו דבר שאין לו פדיון מחיים ויש לו לאחר שחיטה, רק בהכרח שהנאמר 'לא יגאל' הכוונה שלא ימכר. וכתבה תורה בלשון גאולה, לומר שגם אינו נגדה הגם שחיותם מגיעות להקדש.

'ושם הכהן' וצבא הכהן' - נלמד זה מזה בגזירה שוה, כי זו היא שיבה זו היא ביאה. ורק במקום שאין לשון שדומה לו, אבל כשיש לשון דומה ולשון שאינו דומה, לומדים גזירה שווה דומה מדומה ולא מזה שאינו דומה. ולכן לומדים איסור מכירה בחרמים במעשר שהרי בשניהם נאמר לשון 'גאולה', ואין לומדים בחרמים בככור שבככור נאמר לשון 'פדיה', הגם שמשמעות של גאולה ופדיה שווה.

חרמים - בבית בעלים: הם שהקדש כלל דבריהם, שנאמר 'כל חרם קדש קדשים הוא לה'. נתן לכהן: הם כחולין לכל דבריהם: - שנאמר 'כל חרם בישראל לך יהיה'.

בכורות דף ל"א. יום ו' פרשת לך לך - י' חשוון תשפ"ז

דף ל"א - ע"א

משנה, אכילת בכור בעל מום לישראל - **לבית שמאי**: אסור, שנאמר 'ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשנך הקימן', מה חזה ושנך רק לכהנים גם בכור. **לבית הלל**: מותר, שנאמר 'הטמא והטהור יחדו יאכלנו', מה טמא שאינו אוכל בקדשים קלים אוכל בככור, זר שאוכל בקדשים קלים אינו דין שיאכל בככור. **גוי לבית הלל** - לברייתא: לא יאכל, לרבי עקיבא: יאכל, שנאמר 'כצבי וכאיל', מה צבי ואיל מותר לגוי, מה צבי נאמר מותר לגוי.

שלשה עשר נאמר בתורה 'צבי ומאיל' - א. לדרשת רבי יצחק ורבי אושעיא (לא נתפרש), ב. לדרשת רבי אלעזר הקפר (שצבי ואיל ניתר בשחיטה כפסולי המוקדשים), ג. לדרשת תנא קמא שפסולי המוקדשים פטורים מבכורה כצבי ואיל.

אכילת בכור בעל מום לנידות - **לבית שמאי**: אין מאכילים לנידות, והגם שנאמר 'הטמא והטהור יחדו יאכלנו', אינו מותר לנידות שיוצא משכרם מגופו, וכן מצינו בפסח הבא בטומאה ובכל זאת אין אוכלים ממנו זב מצורע, וזבת ונידות ויולדות. **לבית הלל**: מאכילים לנידות, שבפסח שנאמר 'טמא נפש', אבל בככור נאמר 'טמא' סתם וכל טומאות בכלל.

הפגשת עור הבהמה דרך הרגלים שיהא הכל שלם, אסור לעשות כן ביום טוב - משום שטורח טירחה שאינו יוצא בו כיום טוב. וכן בככור אסור לעשות כל - **לרב חסדא**: 'כבשת שמאי' עומד בקדושתו גם לאחר שחיטה ואסור להאכילו לנידות - ולכן דינו כתם שאין מרגילים בו משום בזיון קדשים, שמתיריה לחתוך העור וחותך הבשר. וכן אסור לעשות כן בפסולי המוקדשים: לרב חסדא: כרבי אלעזר ב"ר שמעון שאם נזרק דם של תמימה, גם אם בשר בעלת מום בקדירה אסורה באכילה - שהיא עומדת בקדושה כחטאת שכיפרו בעליה. אבל לבית שמאי אפשר שאין קדושה לאחר שחיטה רק בככור שקדוש מרחם, ולא בשאר פסולי מוקדשים. ולרבי אלעזר ב"ר שמעון אפשר שיש קדושה לאחר שחיטה רק בפסולי המוקדשין שתופס פדיון, ולא בככור. **לרבינא**: האיסור להרגיל בפסולי מוקדשים הוא ובככור הוא לדברי הכל - שנראה כעובד עבודה קדשים. **לרבי יוסף בר אבין**: גזירה שמא יגדל מהם עדרים עדרים.

היו לפניו שתי חטאות, (שהפריש לאחריות שאם יאבד אחת יכפר בחבירתה) ונפל מום **באחת מהם**: תמימה - יקרב לחטאת, בעלת מום - תיפדה ודמיה לנדבת שופרות. **נשחט בעלת מום לאחר פדיון** - **לתנא קמא**: אם נשחט קודם שנזרק דם של תמימה - מותרת גם לאחר זריקת דם תמימה, שמאחר שבאה בעלת מום להיתר זביחה שוב אין בה קדושה. ואם נשחט משנזרק דם תמימה - אסורה בהנאה כחטאת שכיפרו בעליה. **לרבי אלעזר ב"ר שמעון**: גם אם בשר של בעלת מום בקדירה ונזרק דם תמימה - אסורה, שעומדת בקדושה גם לאחר שחיטה. והגם שהתירו למכור פסולי מוקדשים באיטילוי ולשקול בליטרא משום ירווח להקדש - לא התירו להרגיל העור לשיטתו, כי מה שמשביח בעור פגם בבשר.

דף ל"א - ע"ב

משנה, בכור שאחוז דם:

א. **לרבי יהודה**: אין מקיים לו דם, גם אם הוא ימות וגם במקום שאין עושה בו מום שיכול לחזור ולהתפראות - שמתוך שבהול על ממונו, אם יתירו לו מקום שאינו עושה מום יעשה גם במקום שעושה מום.

ב. **לחכמים במשנה** (לרבי מאיר בברייתא): מקיז רק במקום שאין עושה בו מום ולא במקום שעושה מום, שאם לא יתירי במקום שאין עושה מום, בוודאי יבוא לעשות בו מום. ואם הקיז ועשה בו מום - לא ישחוט עליו עד שיפול בו מום אחר.

ג. **לחכמים בברייתא**: מקיז גם במקום שעושה מום אם צריך להקיז מאותו אבר, ולא יניח שימות, אבל לא ישחט על אותו מום.

ד. **לרבי שמעון**: מקיז אף על פי שעושה בו מום שסובר דבר שאין מכווין מותר, וגם מותר לשחוט על

אותו מום. **ה'הלכה'** פסק שמואל (דף ל"ד - ע"א) הלכה כמותו.

מטיל מום בבעל מום - **לרבי מאיר**: לומדים מהנאמר כל מום לא יהיה בו' שאסור להטיל מום גם בבעל מום, וסובר שלומדים מפסוק 'תמים יהיה לרצון' שפסולי המוקדשים לאחר פדיון מותר להטיל בהם מום והגם שעדיין אסורים בגזיה ועבודה. **לחכמים**: לומדים מהנאמר 'תמים יהיה לרצון' שאסור להטיל מום רק בתם, ולכן מותר להטיל מום בככור שאחוז דם, משום שאין לך בעל מום גדול ממנו שהרי ימות כולו, וסוברים שמותר להטיל מום בבעל מום. **מודים הם**: במחצת אחר מחצת במנחות - ששניהם חייבים שנאמר 'לא תאפה חמץ ולא תעשה'. וכן חייב במסרס אחר מסרס - שנאמר 'ומעוך וכתות נתנוק וכרות', אם על כורת חייב על נותק לא כל שכן, רק ללמד על נותק אחר כורת שחייב.

בכורות דף ל"ד. יום א' פרשת לך לך - י"א חשוון תשפ"ז

יום זה לזכות שותפינו היקרים החפצים בעיולם שמם ולברכה והצלחה וסייעתא דשמיא

דף ל"ד - ע"א

מום בקדשים על ידי גרמא - אסור להטיל מום בקדשים גם על ידי גרמא, לכן לא יניח דבילה ובצק על האוזן כדי שיבא כלב ויאכל, שנאמר 'כל' מום לא יהיה בו.

חבית תרומה שנולד בה ספק טומאה

לרבי אליעזר: צריך לשומרה מטומאה וודאית, שמא יבוא אליהו ויטהר, לכן אם היתה במקום התורפה - יניחה במקום המוצנע, ואם היה מגולה - יכסה שנאמר 'ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי', בשתי תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה טהורה ואחת תרומה תלויה, ואמרה תורה תעשה לה שימור, ונחשב לשיטתו ראוי 'לך' שמא יבוא אליהו ויטהר.

לרבי יהושע: אם היה מונח במקום המוצנע - יניחה במקום התורפה, אם היה מכוסה - יגלה, שעכשיו אינה ראויה לאכילה שמא היא טמאה, ואינה ראויה לזילוף שמא היא טהורה ואסור לאבד, לכן יגלה ותיטמא, והיא ראויה לזילוף, שנאמר 'לך', שמור רק תרומה שראויה לך, ושאינה ראויה לך - אל תשמור.

לרבן גמליאל: לא יחדש בה דבר.

מכירת בת לשפחות אחר אישות - **לרבי עקיבא**: אינו מוכר לשפחות אחר אישות, שנאמר בפסוק 'לא ימשול למכרה בכגדו בה', שלרבי עקיבא יש אם למקרא ובכגדו לשון בגד הוא. **לרבי אליעזר**: אינו מוכר לשפחות אחר שפחות, אבל מוכר לשפחות אחר אישות, וסובר יש אם למסורת, וכיון שלא נאמר 'בביגדו' (עם י'), אנו קורים בכגדו מלשון בגידה, כלומר כיון שבגד בה ומכרה, שוב אינו חוזר ומוכר.

דף ל"ד - ע"ב

משנה, הצורים אבן בככור - **לרבי אליעזר**: קנסו שלא ישחוט עולמית, **לחכמים**: אם נולד בו מום אחר ישחוט עלי.

היה לו צרעת ונקצץ בלי כוונה - טהור. **קצצה בכוונה** - **לרבי אליעזר**: טהור רק לכשילול י נגע אחר. **לחכמים**: טהור רק אם תפרח ככולו, שאז אינו טמא גם אם נגע ראשון נשאר בו, או עד שיתמעט הבהרת ראשונה שמיעור גרים קודם שקצץ, אבל אם בשעה שקצץ היה בו שיעור נגע - קנסו שאין לו טהרה עולמית.

לרבי אליעזר קנסו בככור ולא בצרעת: משום שבככור יאמר אטיל בו מום, אם יתירו נשכרתי, ואם לא לא אפסיד שאמתין למום אחר, כי בין כך הייתי צריך להמתין עד שיפול בו מום, לכן קונסים אותו שגם אם יפול בו מום אחר אינו מותר, אבל בצרעת לא יקצצו גם אם לא יקנסו, שחשש שמא לא יהא לו נגע אחר, ולא יטהר לעולם, וגם אם הוא לו נגע אחר לא יועיל לו בקציצה שנגוע בכתיחלה, ועדיף לו להניח דז שמא יתרפא. **לחכמים קנסו בצרעת ולא בככור**: שקנסו רק במה שעשה ולא במה שלא עשה, לכן קנסו בככור רק שלא יתירו לו מום שעשה, אבל לא קנסוהו במום אחר שלא עשה. ובצרעת כיוון שיש עצמו בקציצה זו, ולכן קנסו בקציצה זו, ונמצא טמא עולמית שמחשבים לנגע כאילו יש שם, ומי אחר שיתרפא.

בדיקת נגע: חתן שנראה בו נגע - נותנים לו 7 ימים ולכסותו. וכן ברגל - נותנים לו כל ימי רגל. ואם קצץ צרעת. ונולד לו נגע אחר בימי המשתה או ברגל - הסתפקו בגמרא 'לרבי אליעזר' אם כבר נטהר מנגע ראשון, ולנגע שני אין מטמאים אותו עד שיעבור 7 ימים או הרגל, או שלא נטהר מנגע ראשון לו זמן לאמר טמא בנגע שני? תיקו.

קנס ליורש:

צורם אוזן בכור ומת - אין קונסים בנו אחרייו.

מוכר עבדו לגוי ומת - הסתפקו האם קנסו לבנו אחרייו? משום שכל יום מפקיעו ממצוות.

המכווין מלאכה במועד (שמניח כרס לבצור ואומר במועד אבצור שהרי הוא דבר האבדו) - תאבד ולא יבצור, משום שלכך נתכווין. והסתפקו כשמת האב קודם המועד? אם קנסו לבנו אחרייו ולא יבצור במועד, או שאולי לא קנסו לבנו משום שלא עבר האב על איסור כיון שמת קודם מועד.

שדה שניקו בשביעית - תיזעק למוצאי שביעית. **שדה שזיבלו בשביעית** - לא תזעק למוצאי שביעית. ואם מת - וזרע הבן, שרק לו קנסו חכמים ולא בנו.

טימא טהרות חבירו ומת - לא קנסו בנו אחרייו, משום שהיזק שאינו ניכר לא שמיה היזק, וקנסו חכמים רק לו ולא לבנו.

גוי וקטן שעשו מום בככור, אם לא כיוונו להתיר על ידי זה: מותר. ואם כיוונו להתיר: אסור. וגם אם עשו על ידי גרמא. כגון שהניח בצק ודבילה באוזן בכור כדי שצבא הכלב ויטול.

בכורות דף ל"ה. יום ו' פרשת לך לך - י"ב חשוון תשפ"ז

דף ל"ה - ע"א

משנה, כל מום שנעשה להתיר הבכור - **אסור**, **מום שנעשה שלא לדעת** - מותר. וכן היה מעשה בזכר רחלים זקן ושערו מדולדל וראה שוטר יונוי, אמר מה טיבו של זה? אמרו לו בכור הוא ואינו נשחט 'אלא אם כן היה בו מום', לקח רפח וצארם אוזנו, והתירו שלא נתכווין הגוי להתיר, שהרי לא ידע שבמום שניעש בו ישחט רק אם נפל מאילו. לאחר שהתירו הלך וצירים באיני בכורות אחרים, ואסרו. **לרב חסדא**: אם היו אומרים לו מתחילה 'אם נעשה בו מום' היו אסורים גם את הראשון, שכאילו אמרו לו הטל בו מום. **לרבא**: גם אם אמרו בלשון 'נעשה' ממילא משמע ומותר. גם אם לא שאל מה טיבו, והם בעצמם אומרים לפי תומם ואומרים ראה לא יעשה זה לעולם רק במום - ולא נתכוונו לכל שיטלי בו מום, והלך הגוי והטיל בו מום, מותר. ומעשה ששיחקו וניגוקות בשדה וקשרו זנבי טלאים זה בזה, ונפסק זנב של בכור - והתירו חכמים. ראו שהתירו הלכו וקשרו זנבות בכורות אחרים - ואסרו.

משנה, בכור שרדף ועשה בו אדם מום: אם בעט בו בשעת רדיפה - שוחטים עליו, שנכתווין להצלתו. אם בעט בו לאחר רדיפה - ללשון ראשון: אסור. ללשון שני: מותר, שאנו תולים שנזכר בצערו ומשום כך בעטו.

מום קודם שיצא לאוויר עולם - מותר להטיל מום בככור קודם שיצא לאוויר עולם, בגדי - יכול להטיל באוזניו, שהם ארוכות וגראה לפני שיצא כל ראשו ועדיין אינו כילוד. בכבש - יכול להטיל בשפתיו, שנראה תחילה. ויש אומרים: שגם בכבש יכול להטיל מום באוזניו, אם יצא דרך צדעיו.

מום בפה: חניכיים החיצונות שבפה שניטל מהם מעט, ושנחתכו ברוחם בלמעלה בעומק, הגם שלא חיסרו כלום - הרי זה מום, הואיל וגוראים אותם חוטים. הפנימיות שנעקרו - הרי זה מום, הגם שאינו נראה בשעת אכילה, כיון שנראה בשעה שהוא צועק. (אבל נפגמו או נגממו, אינו נראה כלל ואינו מום).

דף ל"ה - ע"ב

משנה, בכור שיש בו אחד ממומיו הראוי לבוא בידי אדם:

'שיטה ראשונה' לתנא קמא: רועים ישראלים: נאמנים על בכור של כהנים - ואין חוששים שמשקר ובא להתיר כדי שישחוט רבו כהן ויאכל עמו. אבל רועים כהנים: אינם נאמנים, לא על בכור ישראל - שמא הטיל אותו הכהן בעצמו וסובר שבגלל טורחו יתן לו הישראל, ואינם נאמנים על בכור כהן - שחוששים שסובר אעיד עכשיו, והוא יגמול לי שיתן לי ישראל בכור תם ואטיל בו מום, יבוא כזה זה ויעידני שנפל בו מאליו. אבל כהנים מהשוק נאמנים - שאין חוששים רק ברועה. **לרבן שמעון** **גן גמליאל**: נאמן גם הכהן על בכור חבירו, בין רבו ובין אחר, וחשוד רק על בכורו, שקיבל מישראל. **לרבי מאיר**: כהנים אין

נאמנים – גם שנים מהשוק, וגם על כבוד של ישראל, שהחשוד על הדבר אינו דן ומעיד.

‘שיטה שניה’ לתנא קמא: ורעיה כהנים נאמנים על בהמות של ישראל – שסתם רועה עם הארץ הוא, ויודע שלא יניח הישראל כהן תלמיד חכם ויתנו לו. ורעיה ישראלים – אינם נאמנים על בהמות של כהנים, שחוששים ללגימא. וכל שכן שרועה כהן אינו נאמן בבכור של כהן, שחוששים שמשקר ומצפה לשכר וגם שיאכילו הבעלים מבשר הבכור. **לרבן שמעון** על כבוד חבירו וגם כהן לכהן – שאינו חושש ללגימא ולגמול, ורק על כבוד שלו אינו נאמן. **לרבי מאיר:** רועה כהן – אינו נאמן על כבוד של כהן וישראל, שהחשוד בדבר לא דנו ולא מעיד.

כבוד של כהן:

לרבי יהושע בן **קפוסאי:** צריך שנים מן השוק שיעידו עליו (וגם כהנים – כתנא קמא), אבל כהנים שבביתו אינם נאמנים עליו.

לרבן שמעון בן **גמליאל:** נאמנים גם בנו ובתו, שהכהן נאמן על כבוד חבירו וגם של אביו, וחשוד רק על שלו. **‘הלכה’** לרבן נחמן: כרבן שמעון בן גמליאל. ורק בן ובת נאמנים אבל אשתו כגופו – ואינה נאמנת.

לרבי יוסי: בני ביתו – אינם נאמנים עליו וגם עשרה, מן השוק – נאמן עליו גם אחד ולא צריך שנים. **‘הלכה’** לרביא: כרבי יוסי. ואם היו הבעלים ובניו ובני ביתו עומדים עמו בחוץ, ונכנס הבכור לבית כשהוא שלם, ויצא חבול – מעיד עליו רועה שהיה בפנים, ואין חוששים שהטילו הרועה.

ספק בכור שגולד אצל ישראל – לרב קטינא: צריך שנים מהשוק להעיד עליו שלא הוטל בו מום בכוונה, וכמו שאמר רבי יהושע בן קפוסאי בבכור אצל כהן. **לרב נחמן:** מעידים עליו גם בעלים, שרק כהנים נחשדו על מומים, וישאר לא נחשדו – גם על ספק בכור הנאכל להם. שאם לא תאמר כן, מי יהא נאמן על ספק בכור לרבי מאיר, ולא יתכן שאין לו תקנה, שהרי מחייבו רבי מאיר במתנות, ומשמע שמותר באכילה.

בהמת מעשר שנפל בו מום – לדברי הכל מעידים עליו בעלים, שאם היה רוצה היה מטיל מום בכל העדר קודם המניין.

כהנים לדון דין ‘לרבי מאיר’ – אף על פי שלשיטתו חשודים הם על בכור – כשרים הם לדון, וכמו שאמרה תורה ‘ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע’. ואומרים החשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה רק אם הוזקק לעבור על דבר איסור, ולא בזה שהוא רק חשש.

בבורות דף ל"ו. יום א' פרשת ת"ז י"ג חשוון תשפ"ז

דף ל"ז – ע"א

עד מפי עד – ‘לעדות אשה’ כשר, **‘לעדות בכור’** – **לרב אשי:** כשר לעדות, שהרי גם האשה כשרה לזה, **לרב אסי:** פסול. **‘להלכה’** כשר.

‘הפה שאסר הוא הפה שהתיר’

בא אחד ואמר שהוא בכור וממונו עמו – נאמן אף על פי שלא היינו מוחזקים בו, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. והגם שהיה צריך לומר שהוא בכור כדי שלא יאכל קדשים בחוץ – היה יכול להטיל בו מום שניכר לכל ואוכל בלי לומר שהוא בכור. ואין זה ‘מה לי לשקר במקום עדים’, שאין זה ברור שהטיל בו מום רק חשש.

אשה שמארה אשת איש הייתי וגרושה אני – נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר.

מיגו במקום עדים, המשכיר חמור לחבירו, והזהירו שלא ילך בדרך שיש שם מים, והלך דרך מקום שיש שם מים ומת החמור, וטוען שלא היה שם מים – **לרביא:** נאמן, כי אם רוצה היה אומר הלכתי במקום שאין שם מים. **לאביי:** אנו סדדי שיש שם מים, ואין אומרים ‘מה לו לשקר’ במקום עדים.

נאמנות חבר – לרבי יהושע: נאמן חבר – על בכור לומר שהמום נפל בו מאיליו, ועם הארץ – אינו נאמן. **לרבן גמליאל:** לא חילקנו בין חבר לעם הארץ.

משנה, נאמנות הכהן על מום בכור – נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה לחכם ואמר לי שמום קבוע הוא ושוטח (ורק שיהא לו עדים שלא הטילו בו). – משום שיכול החכם לבוא ולומר לא התרתי לך, ודבר שיכול להיוודע אינו משקר בו אדם, או משום שלא נחשדו כהנים לאכול קדשים תמימים בחוץ, ואם לא היה מתירם חכם לא היה שוטה.

נאמנות הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו – **לרב:** נאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו, משום שכל דבר שעתיד להיוודע אינו משקר בו אדם. **לרבי ירמיה בר אבא:** נאמן הישראל לומר בכור זה נתתי לכהן במומו, גם אם היה הטלה קטן והגדיל, ואין תולדי לומר שאינו מכיר ושמא אחר הוא והטיל בו הכהן מום, אבל הכהן עצמו אינו נאמן. **‘הלכה’** כרב וגם הכהן נאמן, וכן פסק רפרם ורק כהן אחד מוחזף אבל שאר כהנים נאמנים.

מי שאינו נאמן על המעשר – אם אמרו לו קח ממני שנאמן או ממני שמעשר: אינו נאמן, ואין אומרים שנאמן משום שכל דבר שעתיד להיוודע אינו משקר בו אדם, שיכול להשתמש ולומר אצלי הוא חשבו כנאמן. ואם אמרו לו קח לי מאיש פלוני: נאמן לומר שלקח מפלוני, גם אם לא נאמר שדבר שעתיד להיוודע אינו משקר בו אדם, משום שירא שיתבעו אותו כיון שהקפיד המשלה להזכיר שם האיש.

דף ל"ז – ע"ב

המביא בכור שעיין אחת גדולה ואחת קטנה – מתירים לו, שגם אם הוא כהן וחשוד על בכור, הרי הוא בכור וממונו עמו, שכן נולד. וגם אם הוא ישראל הרי יודע שהוא מום מובהק והביאו רק משום כבוד חכם, ואם הוא חושש על כבוד החכם, וודאי שלא יעבור על איסור.

בדיקת בכור ישראל – רואים רק אם כהן עמו, שמא אינו אוכל קדשים בחוץ, אבל חשוד על ממון כהן. **משנה, נאמנות במעשר בהמה –** כולם נאמנים, שאם רצה היה יכול לטיל מום קודם המניין בכל העדר. **עשירי בעל מום –** כשמעביר בהמות במניין, אסור להעמיד העשירי בעל מום, שנאמר ‘לא יבקר בין טוב לרע’.

משנה, בכור שנפל בו מום מובהק (כגון שננסתית עינו או נקטעה ידו או שנשברה רגלו), – **לחכמים:** ישחט על פי 3 הדייטות שאינם חכמים. **לרבי יוסי:** אפילו יש שם סנהדרין רק 23 נשחט רק על פי מומחה, **‘לערכה’** כחכמים ולא כרבי יוסי הגם בטעמו עמו.

התרת בכור בחוץ לארץ – דינו כהתרת בכור בארץ ישראל, ורק מומים מובהקים ניתר על פי 3 הדייטות. **התרת בכור:** אם אין מומחה – 3 הדייטות מתירים בכור (במומים מובהקים) ואינם מתירים במקום שיש מומחה.

התרת נדר: במקום שאין צריך – 3 הדייטות מתירים נדר, אבל אם יש חכם, מתיר החכם לבד. וחכם – כרב נחמן. **לרבי יהודה:** צריך 3 וחד מהם חכם, והשנים הם, והשנים הם עמי הארץ, רק כאלו שמסבירים להם טעמי הלכות נדרים ומבינים.

בבורות דף ל"ז. יום א' פרשת וירא י"ד חשוון תשפ"ז

דף ל"ז – ע"א

קנו בטעות דבר שאסור באכילה ובהנאה

משנה, השוחט בכור ומכר בשור ונודע שלא הראה לחכם, מה שאכלו הלוקחים – אכלו, ויחזיר להם דמים. ומה שלא אכלו – הבשר יקבר, שבכור תם אסור בהנאה, ויחזיר הדמים.

השוחט פרה ומכרה, ונודע שהיא טריפה, מה שאכלו – אכלו, ומה שלא אכלו – הם יחזירו לו הבשר והוא יחזיר להם הדמים. מכרו הקונים לגוי או הטילו לכלבים – משום שאל גרם להם איסור ישלמו דמי טריפה בזול, ויחזיר להם התורה.

המוכר לחבירו בשר – ונמצא ממכרו, המוכר פירות – ונמצא טבל, המוכר יין ונמצא יין נסך – **לתנא קמא:** מה שאכלו אכלו ויחזיר להם הדמים, **לרבי שמעון** בן **אלעזר:** דברים שהנפש קצה בהם (בבילות, טריפות, שקצים ורמשים) – יחזיר להם כל הדמים. דברים שאין הנפש קצה בהם (בכורות, טבל, יין נסך) – ינכה להם חלק מדמים. ובאופן שאם היה נשאר אצל מוכר היה יכול לתקן, בבכור – שמכר לו מקום מום ויכול להראות לאחר שחיטה לדעת רבי יהודה, טבטל – היה יכול לתקן ולעשר, ביין נסך – כשמכר בתרומה, לדעת רבן שמעון בן גמליאל שאם נפל לבור ימכר כולו לגוי חוץ מדמי יין נסך שבו.

הדרן עלך פרק מל פסולי המוקדשין

פרק שישי – על אלו מומין

משנה, שחיטת בכור מום מחוץ לעזרה – א. נפגם האוזן מתנוון האוזן, אבל לא באליה רכה של האוזן. ב. נסדק אף על פי שלא נחסר. ג. ניקבה מלא כרשינה. ד. יבשה – **לתנא קמא:** כל שתינקב ואינה מוציאה טיפת דם, **לרבי יוסי** בן **השמואל:** שיהא נפרכת.

נאמר ‘וכי יהיה בו מום פסח או עור’ – בכל זאת שוחטים הבכור על מום שבגלוי ואינו חוזר, גם אם אינו בטל מעליו. – שנאמר **‘כל’** מום רע לרבות. אבל במומים בחניכיים הפנימים, שנחסר מהם, או נחתכו בסכין לרוחב כסדק – אין שוחטים עליו, שאינו בכלל **‘מום רע’** ורק באופן גלוי שמונול את הבהמה.

דף ל"ז – ע"ב

מום עובר – אין שוחטים עליו הבכור. א. שהרי בשאר קרבנות אין פודים עליו, שנאמר ‘ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה’, שמדבר בבעלי מומים, ומשמע שלא יקריבו ממנה כל עיקר, יצאתה זו שיש בה מום עובר שאינה קריבה היום רק למחר, וכל שכן שאין שוחטים עליו. ב. לכן הועיל מה שנאמר ‘פיסח ועיור’ למעט מום עובר.

שיעור סדק – כל שהוא, בין בידי שמים בין בידי אדם. **שיעור פגיומה –** כדי שתתגורר בה ציפורן, בין בידי אדם ובין בידי שמים. **שיעור נקיבת האוזן – לתנא קמא:** מלא כרשינה הנכנסת ויוצאה בריווח (והביאו רביא ממקום אחר ששיעורו כמלא מקדח, והוא כמקדח נכנס ויוצא). **לרבי יוסי ב"ר יהודה:** בכעדרשה. וקריבים דבריהם להיות שווים. פחות מכעדרשה – אין שוחטים עליו, ופוסל – שהרי עבד עברי נעשה בעל מום ברציעה כשנרצה במטח.

רציעת עבד עברי – לרבי יוסי ב"ר יהודה: אין צריך לרצוע דווקא במרצע, ואפשר גם בסול, בקוץ, במחט, במקדח ובכל דבר הניקב ביד, שנאמר ‘ולקחת’. **לרבי:** אין רציעה רק בשל מתכת כמרצע. **מקומו – לרבי אלעזר:** באליה של אוזן. **לחכמים:** נעשה בתנוך אוזן – ממה שלמדנו שעבד עברי כהן אינו נרצע מפני שנעשה בעל מום, ובאליה של אוזן אינו נעשה בעל מום.

טומאת אוהל שדרה – מטמא רק בשלם, נחסר אינו מטמא – **לביט שמאי:** שתי חוליות, **לביט הלל:** חוליא אחת.

טומאת אוהל בגולגולת – מטמא רק בשלם, נחסר אינו מטמא – **לביט שמאי:** כמלא מקדח. **לביט הלל:** כסלע, שיטול מחי וימות (להלן דף ל"ח). יבואר עוד שיטות בבית שמאי ובית הלל).

שיעור בחול מום שחור וימות (להלן דף ל"ח). יבואר עוד שיטות בבית שמאי ובית הלל). **שיעור בחול מום שחור** וימות (להלן דף ל"ח). יבואר עוד שיטות בבית שמאי ובית הלל). **לביט זה,** כמלא אגרוף גדול, כאגרופו של בן אבטיח (בעל בשר), וכראש גדול של אדם. **שיעור בחלון שנעשה בידי אדם –** כמלא מקדח גדול של לשכה, שהוא כפונדיון האיטלקי וכסלע גירונות, והוא כמלא נקב של עול.

בבורות דף ל"ח. יום ב' פרשת וירא ט"ו חשוון תשפ"ז

דף ל"ח – ע"א

טומאת כלי חרס – רק מתוכו ולא מגבו. ואם אין לו תוך – אינו מקבל טומאה. וגם אינו מקבל טומאת מדרס – שאין מדרס לכלי חרס, שנשבר בבישיבת אדם.

טומאת כלי עץ – מקבל טומאת מדין תורה מתוכו ומגובו. ולכן אם יש לו תוך ונטמא בטומאה דאורייתא – נטמא תוכו ונטמא גבו, נטמא גבו ונטמא תוכו. נטמא בטומאה דרבנן (במשקים) – נטמא תוכו כולו טמא, נטמא מגבו – אחוריו טמאים. אבל תוכו, אגנו, אזנו וידי – טהורים, שמן התורה אין אוכל ומשקה. מטמא כלי, וגזר חכמים משום משקה זב וזבה, ועשאו כטומאת כלי חרס ולא כשאר טומאה מן התורה שבכלי שטף, כדי שלא ישרפו על טומאה זו תרומה וקדשים.

כלי עץ שאין לו תוך: אם ראוי למדרסות – אינו מקבל טומאה מדין תורה, משום שאינו דומה לשק שמיטלטל מלא וריקן. ואם ראוי למדרסות – מקבל טומאה. ובאופן זה אין אחוריו חלוקים מתוכו גם לטומאת משקים, שאם נטמא תוכו (צד שמשתמשים בו אף על פי שאין לו בית קיבול) – נטמא גבו, נטמא גבו – נטמא תוכו. שמאחר שכבר עשו היכר שהוא מדרבנן בכלי שיש לו תוך, לא הוצרכו לעשות היכר גם אין לו תוך.

נחסר בגולגולות ‘כמלא מקדח – לביט שמאי’ אינו מטמא טומאת אוהל, **לרבי מאיר:** מקדח קטן של רופאים, **לחכמים:** בגדול של לשכה. והרי לבית הלל השיעור הוא כדי שינטל מחחי וימות כסלע. אם כך **לרב חסדאי:** שיעור לבית שמאי הוא כמקדח וחיסומו (שמרחיבים הנקב כדי שיכנס בשורה נכנסו) שהוא יותר מסלע, שאם מלא מקדח לבד הרי שיעורו כסלע ואין ביניהם לבית הלל ולא כלום. **לרב נחמן:** שלבית שמאי אפשר לומר כמלא מקדח לבד בלי חיסומו, ולבית הלל: כסלע גירונות ולא כסלע סתם, שהוא קטן גם ממקדח של רופאים, ונמצא שגם לרבי מאיר בית שמאי מחמירים ובית הלל מקילים.

דף ל"ח – ע"ב

משנה, מום שבעין: בשורה החיצונה שבעין – ניקב/ נפגם/ נסדק, היה לו דק, תכלול, חלזון נחש, עיגב – הרי אלו מומין שוחטים עליהם בכור. **תכלול – לרבי יוסי:** שיוצא חוט של לבן מהלבן ופוסק את השורה שמסביב לשחור ונכנס בשחור. אבל אם חוט השחור יוצא מהשחור ופוסק בשורה נכנסו בלבן, אינו מום, שהלבן אינו נקרא עין רק שומן העין, שנאמר ‘חלב עינימו’, **לרבי מאיר:** בין לבן ונכנסו בשחור, ובין שחור שנכנס בלבן הרי זה מום, שלשון תכלול הוא דבר המבכלל את העיניים.

דק שחור – משוקע: הרי זה מום, צף: אינו מום. **דק לבן –** משוקע: אינו מום, צף: הרי זה מום. וסימן ‘ברקא’, שהוא לבן וצף, והוא מום.

כהן מומחה – אף על פי שאמר שיש מום, צף: אינו מום. **דק לבן –** משוקע: אינו מום, צף: הרי זה מום. וסימן מורין לו. **הוראת תלמידי חכם –** אמרה קודם שבא מעשה לידו: שומעים לו, אמר לאחר שבאה מעשה לידו: שומעים לו.

משנה, יש לו טיפים לבנות בעין – הרי הם מום. **חורזור קבוע – לרבי מאיר:** ששהה 40 יום, **לרבי יהודה:** ששהה 80 יום. **לרבי גמליאל** בן **אנטיגוס:** בודקים אותו 3 פעמים בתוך 80 יום, ואם לא בדקו אף על פי שנמצא שם ביום 80 אינו מום, שמא ביתניים הלך לו וחזר, שכן דרכו. (והבדיקות יהיו משולשים, שאם בדק בידוק פעם שני ליום 26 וחצי, ולאחר מכן ליום 26 וחצי, ולאחר מכן ליום 27, שבשלשה זמנים אלו דרכו לעבור, להלן דף ל"ט).

מים הקבועים בעין – הרי זה מום, **לרבי מאיר:** אם שהו 80 יום. **לרבי יהודה:** אם האכילו לרפואה תבן ומספוא כדרך רפואה ולא נתרפא – הרי זה מום. ודרך רפואתו – שיאכל מספוא כגורגרת לח הגדל בארז וחצי ניסן, ואחר כך יאכל יבש הגדל באלול וחצי תשרי, של שדה בית הבעל שדי לה בגשמים. והסתפקו בגמריא. א. אם מאכילים אותו לח בחודש וחצי של זמן הלח, ויבש בזמן היבש, או שמאכילים אותו לח ויבש בזמן הלח? ב. אם אכל לח ויבש יחד, או שאכל יבש ואחר כך לח? ג. שהיו משל שדה בית השלחין, אף על פי שלא נתרפא אינו מום.

בית מום קבוע בעין – הסתפקו בגמרא א. אם מאכילים אותו כגורגרת בסעודה ראשונה, או בכל סעודה וסעודה? ב. לצד שמאכילים אותו רק בסעודה ראשונה – אם אכל קודם אכילה או קודם שתיה וודאי דרך רפואה היא, ונסתפקו אם האכילו לאחר אכילה או לאחר שתיה? ג. ואם אכל כשהוא מותר בוודאי היא דרך רפואה, והסתפקו אם אכל כשהוא קשור? ד. ואם אכל עם חבירו בוודאי היא דרך רפואה, והסתפקו ששאל לבד? ה. אם אכל בשדה בוודאי היא דרך רפואה, והסתפקו אם אכל בעיר? ו. לצד שמועיל רק בשדה, והסתפקו אם אכל בשדה הסמוך לעיר. ז. עשבים לרפואת מים קבועים ולא נרפא מום האם למפרע הוא מום, ואם כן בפדה קודם שאכל ונהנה מדמי הפדיון – מעל, או שהוא מום רק מכאן ולהבא – ולא מעל בפדיון? תיקו.

בבורות דף ל"ט. יום ג' פרשת וירא ט"ז חשוון תשפ"ז

דף ל"ט – ע"א

משנה, מום בחוטם: שניקב/ נפגם/ נסדק הרי זה מום. ניקבו חוטמים זה לתוך זה – מבחוץ: שניקבו מחיצות החיצונות של החוטם ונראה הנקב – הרי זה מום. מבפנים: שניקבה מחיצה החולקת החוטם – אינו מום.

מום בשפה: בשורה חיצונה של שפה – שניקב/ שנפגם/ שנסדק – הרי זה מום ושוחטים עליו הבכור.

משנה, מום בפה: חניכיים חיצונות שנחסר מהם מעט, ושנתכו בסכין לרוחב, והפנימים שנעקר - הרי זה מום. הפנימית - מן השיניים גדולות, שאחת נראה כשנים) ולפנים, תימות עצמה - כלפנים. **לרבי יהושע בן קפואי:** גם בנעקר הפנימי אין שוחטים עליהם, ופוסלה מהמזבח. **לרבי חנינא בן אנטיגנוס:** מן השיניים המתאימות ולפנים אין בודקים כלל, וגם אם נעקר החניכיים כנגד המתאימות עצמם אינו מום, לא לשחוט עליו ולא להיפסל מהמזבח.

מחוסר אבר - אין שוחטים עליו בכור, ואין פודים עליו קדשים, משום שאינו מום שבגלוי. הסתפקו אם נפסל מעל המזבח - משום שנאמר 'תמים יהיה לרצון', ולא מי שיש בו חסרון. או שהנאמר 'יהיה' בא לרבות, ולא בעל מום אינו רק במומים שבגלוי, גם חיסרון אינו רק חיסרון בגלוי.

בעל כוליא אחת - נאמר 'ואת שתי הכליות' לברייתא אחת ללמד שבעל כוליא אחת או בעל שלש כוליות פסול, ויש אומרים: שהנאמר 'סירנה' בא לרבות בעל כוליא אחת. **לרב חייא בר יוסף:** כולם מודים שחיסרון מבפנים שמו חסרון, ונחלקו אם יש בריה בכוליא אחת ואינו נקרא חיסרון, או אם אין בריה בכוליא אחת ונקרא חיסרון. **לרבי יוחנן:** לדרברי הכל אין בריה באחת, וחיסרון מבפנים שמו חיסרון, ואם נחסרה קודם קבלה - פסולה, ואם נחסרה לאחר קבלה - כשירה.

דף ל"ט - ע"ב

הפוגם אוזן פר לאחר שחיתצ - פסול, שנאמר 'ולקח מדה הפר', הפר שהיה כבר.

קרבן צריך שיהא תמים וכן שנה: בשחיטת - שנאמר 'שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם' קבלה והולכה והזיז: שנאמר 'יהיה' שיהו הכל בכז שנה. ששעות פוסלות בקדשים, ואפשר שבשעת שחיטה היה בן שנה, וכשעת קבלה או הולכה הוא בן שתי שנים.

נאמר 'ומעוך וכתות ונתוך וכתות'

לרבי יהודה: בין בגיד ובין בביצים הם מומין שבגלוי, במעוך וכתות - משום שהם מתכווצות, ונתוך וכתות - משום שהם תוליות.

לרבי אליעזר בן יעקב: הכל בגיד, ולא בביצים - שגם מתחילה הם לפעמים מתכווצות או תוליות.

לרבי יוסי: מעוך וכתות גם בביצים - שהרי אינם. נתוך וכתות בגיד ולא בביצים - משום שישנם.

משנה, מום באיבר רביה: נפגם הזוהב, [ואן] העריה של נקיבה במקדשים - הרי זה מום. ורק אם נפגם הכיס, ניטל, או שנפגם הזכרות - אינו מום. ומעשה שנטל זאב הזוהב וחרז ללאתנו.

מום בזהב: נפגם הזנב מהעצם - הרי זה מום. נפגם של שני צדדי המזרח הנקרא 'שושן הבריה' - אחת מונחת מפצל העצם, שנקלף העור ונשאר העצם מגולה, או שיש בשר בין חוליא לחוליא מלא אצבע - הרי זה מום.

אצבע שאמרו אמות - הוא אחד מארבעה טפח של כל אדם. (נפקא מינה - י"א לעניין ציצית. וי"א: לעניין שתי אמות) (יבואר להלן דף מ'). וי"א: לעניין בשר שיש בין חוליא לחוליא כמלא אצבע שהוא מום.

חוטים בציצית - לבית שמאי: 4, לבית הלל: 3. משולש (תלויה מעל גוף הבגד, וי"מ: כמה יהא בגדיל חוץ מהענף) - **לבית שמאי: 4** אצבעות, **לבית הלל: 3**. וכל אצבע אחת אחד מארבע טפח של כל אדם. **שני מוקלות מדידה שארבעה אמה היו ביציע שעל שער המזרח הנקרא 'שושן הבריה'** - אחת מונחת בקרן מזרחית צפונית, והיא היתה יתירה על אמה של משה חצי אצבע, ושניה מונחת על קרן מזרחית דרומית, ויתירה מראשונה חצי אצבע, ונמצא יתירה על של משה באצבע. שכשהיו האומנים פוסקים עם הגויזר לעשות מלאכה כך וכך אמות, היו פוסקים על פי מידה קטנה, ועושים במידת גדולה, שלא יבואו לידי ממילה, שאם היו עושים באותה מידה שהיתנו אפשר שיפחתו, שאי אפשר לצמצם. והטעם שהוצרכו לעשות שנים לבד משל משה, הקטנה לכסף וזהב שהיא מלאכת טורח, לכך היתנו בשל משה, ומחזירים לאותה שגדולה הימנה חצי אצבע. וגדולה לבניין החומה, שהיו פוסקים בשל משה ומחזירים בזו שיתירה עליה אצבע.

בכורות דף מ'. יום ד' פרשת וירא - י"ז חשוון תשפ"ז

דף מ' - ע"א

משנה, מום בביצים וכיס - אין לו 2 ביצים בשתי כיסים רק בכיס אחד, או שיש לו 2 כיסים וביצה אחת, **לתנא קמא:** הרי זה מום. **לרבי ישמעאל:** אם יש לו 2 כיסים, בידוע שיש לו 2 ביצים ואינו מום. ואם יש לו רק כיס אחד, כמו שאין לו רק ביצה אחת ומום. **לרבי עקיבא:** אם יש לו 2 כיסים אין אומרים בידוע שיש לו 2 ביצים, רק מושיבו על עיניו וממערך, או יש ביצה - סופו לצאת, ואם לא יצאה - אומר זה מום. מנשה שמיערך ולא יצא, נשחטה ונמצאת דבוקה בכסלים - **לרבי עקיבא:** מותר, **לרבי יוחנן בן גוריו:** אסור. **משנה, בעל 5 או 3 רגלים** - ביד: הרי זה מום. ברגל: כל חסר ויתר הוא גם טריפה, שכל יתר כנטול דמי. **רגלים קלוטות כחמור** - הרי זה מום. ואין צריך שיהיו גם עגולות וגם אינם סדוקות, רק מאחר שהם עגולות, אף על פי שהם סדוקות הרי זה מום.

שחול - שנשמטה ירכיו, מום. **כסול** - שרגלו אחד בתוך הכסל ורגל אחד על גבי הכסל. **שרוע** -שנשתרבב לו ירכיו, או שאחת גדולה מחברתה, מום. **קלוט** - שרגליו קלוטות כחמור וכסוס, מום.

משנה, שבר - נשבר עצם היד או הרגל, אף על פי שאינו ניכר מחמת עצמו ואינו נראה, וניכר מחמת מלאכה, שהוא צולגל בהליוכו - הרי זה מום. מפני אלו מנה אילא ביבנה והודו לו חכמים. **הוסיף אילא:** א. שגלגל העין עגול כשל אדם, והוא בבית מושב העין שאצל בהמה אינו רגיל להיות עגול כשל אדם. ב. פיו דומה כחזיר, ואין צריך שיהא גם פיו עגול וגם ששפה ולחיים עליונות עודפות על התחתונות, ר' די בכך ששפה ולחיים עליונות עודפות על התחתונות. ג. שניטל רוב המדבר כלשונו (אותו קצת מהתחתון שאינו דבוק לחיץ). אמרו לו חכמים שמענו רק את אלו שהוזכרו למעלה, ובית דין של אחריהם אמרו שגם שלושה אלו הם מום.

המפלת מין בהמה או חיה ועוף טמאים וטהורים - **לרבי מאיר:** אם זכר - תשב לזכר (7 ימי טומאה, 33 ימי טוהרה), ואם נקיבה תשב לנקבה (14 ימי טומאה, 66 ימי טוהר). ואם אינו ידוע, תשב לזכר ולנקבה (לחומרא) 14 ימי טומאה כנקבה, וימי טוהר עד יום 40 (כזכר). וטעמו, לפי שגלגל החשור שבעין של כל אלו עגול כשל אדם.

ניטל הלשון - **לתנא קמא:** שניטל רוב הלשון, **לרבי יהודה:** גם אם ניטל רוב המדבר של הלשון הרי זה מום.

משנה, פיו דומה לחזיר - גם לחכמים החולקים לרבי אילא וסוברים שפיו דומה לחזיר אינו מום, הוא רק כששפתו עליונה עודפת תחתונה, אבל אם התחתונה עודפת על עליונה - הרי זה מום. ורק כשעצם הלחי התחתון עודף על עליון, אבל אם אין בה עצם, רק ששפתו התחתונה ארוכה ונקפל על העליונה ועודפת עליה - אינו מום בבהמה. באדם - גם אם אין בה עצם הרי זה מום, שנאמר 'איש איש מזרע אהרן', איש ששוה בורעו של אהרן.

דף מ' - ע"ב

משנה, אוזן בתוך אוזן: אם אין לה רק תנוך אחד, שנכפל תנוך העליון לתוכו ונתחבר למטה - הרי זה מום. ואם התנוכים מובדלים למעלה - אינו מום.

מום בזנב: גדי דומה לשל חזיר שעגול, אף על פי שעבה כבהמה - הרי זה מום. טלה שהיה לו 2 חוליות - הרי זה מום. טלה שהיה לו 3 - אינו מום. גדי שהיה לו חוליא אחת, גדי זה מום, גדי שהיו לו 2 אינו מום.

פיו נפוח, קצר - אם מחמת הריווח: שאין לו ריווח כל כך בפה ולא בעצם ולא בבשר השפתים - אינו מום. מחמת העצם: שהשפתים פתוחות יפה, אבל הלחיים אדוקות זו בזו שאינו יכול לפתוח - הרי זה מום. **רגלי מומות: צפרות** - אם מחמת הריווח, שלא היה ריווח לעצמות וכשר של כפות הרגלים לגדול כדרכם, ומשום כך העצמות והבשר צרים באותה מידה - אינו מום. ואם מחמת העצם, שהעצם קצר והבשר מרחיב מלמטה ויוצא לחוץ - הרי זה מום.

משנה, יבלת בעין, ושנפגם עצם ידו או רגלו, ופוסק עצמו של פיו, עינו אחת גדולה ואחת קטנה, כגון שהגדולה היא כעגול, או שהקטנה היא של אוזן, **אין אחת גדולה אחת קטנה,** והוא נראה לכל שזו גדולה מזו - הרי זה מום. ניכר רק במידה - אין זה מום.

ביצה אחת גדולה כשתיים שבחבירתה - **לרבי יהודה:** הרי זה מום. **לחכמים:** כשר.

דין יבלת - יבלת שיש בה עצם: הוא מום מהתורה בין אם היא בגופה של בהמה ובין אם היא בעין. יבלת שאין בה עצם: בגוף הבהמה - אינה רק תלתול בעלמא וכשר. באדם הוא פסול - משום שאינו שוה לדורע אהרן. **יבלת שאין בה עצם בעין:** בשחור - מום גמור הוא, ושוחטים עליו הבכור. בלבן של עין - אם יש בה שיער: אינו נשחט במקדש ונחשב מום להיפסל מהמזבח, אבל אינו נשחט במדינה, שאינו מום לשחוט עליו. ואם אין בה שיער: אינה מום כלל.

בכורות דף מ"א. יום ה' פרשת וירא - י"ח חשוון תשפ"ז

דף מ"א - ע"א

משנה, זנב העגל שאינה מגעת לאמצע הירך - הרי זה מום. והוא קשר העליון בארכובתו במקום חיבור השוק והירך, וכנגדו בגמל ניכר, שיש לו כנגד הארכובה העליונה זו עצם בולט לחוץ. שאמרו חכמים כל תרבות עגלים כן שיהא זנב מגעת לערקוב, וכשהם גדולים הולכות ונמתחות עד למטה.

משנה, על כל אלו מומים [שנמנו במשנה עד הנה] **שוחטים הבכור,** ופסולי המוקדשים נפדים עליהם. וגם אלו שנאמרו בשם יחיד, כגון רבי חנינא בן אנטיגנוס ורבי חנינא בן גמליאל - אין חולקים עליהם חכמים.

משנה, בכורות שאינם נשחטים מחוץ לעזרה: א. חורורו והמים שאינם קבועים, חוטים הפנימיות שנפגמו אבל לא נעקרו, בעל גרב (לח מבפנים ומבחוץ). ובעל יבלת, ובעל חזזית. ב. זקן חולה ומזוהם (מסריח). שנאמר 'מן האזן מן הכשבים ומן העינים'. ג. שנעבד בו בקריה (שנרבע) ושהמית אדם על פי עד אחד או על פי הבעלים, שנאמר 'מן הבהמה' להוציא רובע ונרבע, 'מן הבקר' להוציא את הנעבד, 'מן הצאן' להוציא את המוקצה, והנאמר 'מן הצאן' להוציא הנוגח. וכשהיה על פי עד אחד או בעלים, שאם בעדים הם בני מיתה. ד. טומטום (שספק הוא אם זכר וקדוש או נקיבה ואינו קדוש), ואנדרוגינוס (לת"ק). **חזזית** - אינו נשחט במקדש ובמדינה. **חזזית המצרית** - מום גמור הוא, שזו היא 'לפת' האמורה בתורה, ונקרא 'לפת' שמלפפת והולכת עד יום המיתה.

שחין: יבש מבפנים ובחוץ - מום גמור הוא, וזה 'גרב' האמור בתורה. יבש מבפנים ולח מבחוץ - זה שחין שהיה מצרים, וגם זה מום גמור הוא, שאין לו רפואה. לח מבחוץ ומבפנים - אינו נשחט במקדש ובמדינה.

'אנדרוגינוס'

א. **לתנא קמא:** אינו נשחט במקדש שמא נקיבה היא, ולא במדינה שמא הוא זכר. ואינו נקרא 'חרוך' מחמת נקבות שלו, משום שאינו במקום עצם. **לאבני:** לומדים זאת מהנאמר 'חרוך או שבור', מה שבור במקום עצם גם חרוך כן. **לרבא:** אם חרוץ הוא גם במקום בשר, לא היה צריך לומר 'גרב', שהוא חרוץ, שנאמר 'ומאחוריו מן העור' כמארח חמה העמוקה מהצל, וגרוע מחרוץ משום שמאוס, ואמרה תורה גרב - ללמד על חרוץ שבמקום בשר אינו מום.

ב. **לרבי ישמעאל:** אנדרוגינוס אין לך מום גדול מזה מחמת נקבות, ונשחט במדינה. **לאבני:** אינו לומד חרוץ משבור, **לרבא:** רק אם אין חריציות ניכרת אינה פוסלת כשהיא בכשר, אבל אנדרוגינוס שחריציות ניכרת נקרא 'מום רע'.

ג. **לחכמים:** הוא בריה בפני עצמו, ואינו כלל בכור וגזגז ונעבד.

דף מ"א - ע"ב

אנדרוגינוס לרבי ישמעאל - הסתפקו אם הוא בוודאי בכור, ומומו עמו, ולפי זה לוקים עליו בגיזה ועבודה, וגציר לתת לכהן. או שהוא ספק אם הוא בכור, רק שגם אם הוא בכור מומו עמו, ולפי זה אין לוקים עליו מספק על גיזה ועבודה, ואינו צריך לתת לכהן.

נאמר 'זכר' בעולת בקר, וגם נאמר בעולת צאן - אחד למעט נקיבה, והשני להוציא טומטום ואנדרוגינוס. ונחכמים היא שאנדרוגינוס בריה בפני עצמו (כי לת"ק שהוא ספק, לא יתכן שהכתוב בא למעט ספקיות). וגם בככור נאמרו שני מיעוטים, 'הזכר' ו'הזכרים', אחד למעט נקיבה והשני למעט אלו.

בכורות דף מ"ב. יום ו' פרשת וירא - י"ט חשוון תשפ"ז

דף מ"ב - ע"א

טומטום - **לרב חסדא:** נחלקו רק באנדרוגינוס, שלתנא קמא הוא ספק זכר ספק נקיבה, לחכמים בתראי: הוא בריה בפני עצמה. אבל טומטום לדברי הכל - ספק הוא, וקדוש מספק. **לרבי יוחנן (ע"ב):** נחלקו גם בטומטום, שלתנא קמא: הוא ספק זכר ספק נקיבה, לחכמים בתראי: הוא בריה בפני עצמה.

ערך טומטום ואנדרוגינוס - **לחכמים:** אין להם ערך שנאמר 'והיה ערכך הזכר' ולא טומטום ואנדרוגינוס, וגם ערך של אשה אין להם, שנאמר 'אם נקבה' זכר ודאי ונקיבה וודאית. **לרב חסדא:** ממעט הפסוק רק אנדרוגינוס שבריה בפני עצמה, אבל טומטום נערך לחומרא כזכר.

קרבן עוף שנעבד או מוקצה או אתנן או מזהיר טומטום ואנדרוגינוס - כולם מטמאים בגדים בבית הבליעת, שאין מליקתם מליקה והם נבלה. **לרבי אליעזר:** טומטום ואנדרוגינוס אינם מטמאים בגדים בבית הבליעה, שכל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם, ועוף שלא נאמר בו זכר ונקבה אין אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם. **לרב חסדא:** אמרו רק באנדרוגינוס, אבל טומטום כשר לקרבן ממה נפשך, כיון שאינו בריה בפני עצמה, ונקיבה כשרה בעופות.

הטריפה והסלאים יוצא דופן טומטום ואנדרוגינוס - **לרבי אליעזר:** אינם קדושים בתמורת, שאפילו תמורה שחלה על בעל מום קבוע אינה חלה עליהם. ולא מקדישים לעשות תמורה, שאם הם קדושים, כגון שהיו ולדות קדשים שקדושים אנגב אבנם - אינם עושים תמורה. **לרב חסדא:** אמרו רק באנדרוגינוס אבל טומטום קדוש ממה נפשך.

חמישה אינם קדושים ואינם מקדישים - **לרבי אליעזר:** אלו הם, טריפה, כלאיים, יוצא דופן, טומטום, אנדרוגינוס. **לרב חסדא:** צריך להוציא טומטום ולהכניס יתום.

דף מ"ב - ע"ב

טומטום - **לרב חסדא:** המטיל מים במקום זכרות - לדברי הכל זכר הוא. מטיל מים במקום נקבות - לחכמים, שאין חוששים שמא נהפכה זכרותו לנקבותו, וקדוש מספק. **לרבי שמעון:** אין חוששים לכך, ובוודאי נקיבה היא. **לריש לקיש** - אמרו שהטומטום ספק רק באדם, הואיל וזכרותו ונקבותו במקום אחד, אבל בהמה: אם מטיל מים במקום זכרות - זכר הוא, ואם מטיל מים במקום נקבות - נקיבה היא. ואינו חושש שמא נהפכה זכרותו לנקבותו, שאין חוששים למיעוט אף על פי שנשתנה.

רבי אלעאי אומר שהטומטום המטיל מים במקום נקבות חולין - **רב חסדא:** מירש שסובר כרבי שמעון בן יהודה שבוודאי נקיבה היא ואין בה קדושת בכור. **רבי יוחנן:** תמה על רבי אלעאי למה סובר כחכמים בתראי (שטומטום בריה בפני עצמה היא, ומשום כך אינו קדוש) ולא חשש לדברי שנים, והם תנא קמא ורבי ישמעאל הסוברים שהוא ספק זכר ספק נקיבה. ופירשו בגמרא שסובר רבי אלעאי כריש לקיש שטומטום בבהמה אינו ספק, ואם מטיל מים במקום נקבות וודאי נקיבה היא.

טומטום קידש: קדושו קידושי - שמא זכר הוא. נתקדש על ידי אחר - קידושו קידושי, שמא נקיבה הוא. וחולץ, י"א: שחולצים ומייבמים לאשתו, שממה נפשך אם זכר הוא שפיר מייבם אחיו, ואם נקבה הוא אשה בעלמא הוא שנשא. וי"א: שאשת טומטום חולצת ולא מתייבמת. וטעם המחלוקת: נקיבה הכל חוששים על טומטום סריס חמה, שהואיל ונשתנה להיות טומטום שמא נשתנה גם להיות סריס חמה, והסובר שאין מייבמים לאשתו סובר כרבי עקיבא שאשת סריס חמה אינה מתייבמת, וסובר כרבי יוסי כרבי יהודה שטומטום אינו סריס וודאי. והאומר שמייבמים לאשתו סובר כרבי אליעזר שאשת סריס חמה מתייבמת.

טומטום שנקרע ונמצא זכר - **לרבי יהודה:** אינו חולץ, מפני שהוא וודאי כסריס ואין חליצתו כלום, לכן במקום אחים אין חליצתו פוסלת, ושלא במקום אחים אין צריך לחלוץ. **לרבי יוסי ב"ר יהודה:** במקום אחים לכתחילה לא יחלוץ שמא יקרע וימצא נקיבה, ואם ימצא זכר שמא ימצא סריס חמה, רק אחד משאר אחים חולץ. ואם חלץ - חליצתו פוסלת, שמא אינו סריס. ושלא במקום אחים - מצוה שיחלוץ, שמא אינו סריס.

הדרן עלך פריק על אלו מומין

רחוב עמוס 5 ירושלים. לכל עניני הגליון 0527111235